

Bosanski planinski konji na filmu

V Kulturnem centru delavski dom v Zagorju ob Savi je bila 2. februarja 2018 predpremiéra dokumentarnega filma **Bosanski planinski konj na robu preživetja**. Ekípa Regionalnega centra Maribor TV Slovenije pod vodstvom Mojce Recek, urednice oddaje *O živalih in ljudeh*, ki je avtorica filma, je predstavila kruto usodo nekdanj največje in najbolj uporabljane pasme konj v nekdanji skupni državi Jugoslaviji.

Bosanski planinski konji so vredni ohranitve. (Foto: Branko Klančar)

Film je nastal v sodelovanju z Mednarodnim združenjem rejcev bosanskih planinskih konj, ki ima sedež v Sloveniji in govori o najstarejši avtohtoni pasmi konj na Balkanu. To je ena najstarejših, prvinskih (primitivnih) pasem konj, ki je ohranila vse najboljše lastnosti svojih prednikov, kar so dokazali slovenski strokovnjaki z veterinarske in biotehniške fakultete z molekularnimi preiskavami DNK.

Vloga bosanskih planinskih konj

Film nepoznavalca in tiste, ki bolj malo vedo o tej nekdanji izredno uporabni, priljubljeni in razširjeni pasmi tudi v Sloveniji, seznanja z zgodovinsko vlogo in uporabo teh konj, saj prva omemba sega že v 4. st. pr. n. št., nato v srednji vek, ko je v številnih karavanah prenašal tovar, trgovsko blago na vse strani po hribovitih predelih Balkana. Nepogrešljiv je bil v prvi svetovni vojni, tako na vzhodni kakor zahodni fronti, tudi na soški fronti za vsakodnevno oskrbo avstroogrske vojske v hribovju. Povsem podobno vlogo je imel tudi drugi v svetovni vojni. Kot stoletja prej je bil tudi po vojni najbolj uporabljan konj za delo na polju, v gozdu, prenos tovara in za jahanje v hribovitih predelih vse do 70. let prejšnjega stoletja, ko je z vse večjo izgradnjo cestne in železniške infrastrukture ter masovnejše uporabo kmetijske mehanizacije začel izgubljati

svoje delo. Po zadnji vojni v BiH pa je skoraj izginil, za delo ga ne potrebujejo več in je danes pozabljen od vseh.

Stare obrti in konji

Film predstavi tudi obrti, ki so bile vezane na bosanske planinske konje, samarjenje – prenos tovara, izdelavo in popravila samarjev – tovornih sedel, sedlarje, sarače, ki so izdelovali usnjeno jermenje, pasove, oglavnike, komate in drugo usnjeno galanterijo. Vse te obrti in poklici so danes tako rekoč izumrli, le stežka najdemo še kakega starejšega, ki to zna ali občasno še dela, ker je bil to njegov poklic. Tudi kovači so redki, vsaj taki pravi, ki so poleg podkovanja konj sami izdelovali podkve in druge pripomočke za vozove ipd.

Napori za ohranitev pasme

Film predstavi tudi resnico o propadanju nekdanj kultne ergele – kobilarne Borike, poznane tudi zunaj meja takratne Jugoslavije, kjer je danes komaj še dvajset konj. Najpomembnejšo vlogo v reji in prizadevanju za ohranitev pasme v Bosni danes predstavlja ergela Žiga, poleg nje pa še nekaj manjših rejcev. Trenutno je največ rejcev te pasme v Sloveniji, nekaj manj v Bosni in še v petih državah, vsi se sami s skrajnimi napori trudijo ohraniti to pasmo in jo rešiti pred izumrtjem brez kakršnekoli

pomoči države. Skupno število bosanskih planinskih konj v čisti krvi trenutno znaša manj kot 200, število plemenskih živali manj kot 100 in efektivno število okoli 30 (Efektivna velikost populacije je povprečno število živali v neki populaciji, ki prispeva gene za naslednjo generacijo.), medtem ko je bilo nekdanj v Jugoslaviji teh konj v tipu skoraj pol milijona.

Razstava fotografij bosanskih planinskih konj Branka Klančarja.

Na premiero je kljub snežnemu metežu prišlo kar precej ljudi.

Slovenski strokovnjaki z veterinarske in biotehniške fakultete v filmu na preprost način predstavijo in potrdijo pomen te pasme in nujnost ohranitve. Opravljene genetske raziskave in izsledki potrjujejo, da bosanski planinski konj predstavlja zelo staro populacijo, ki že nekaj tisoč let prebiva na območju Balkana. Strokovnjaki na osnovi ugotovitev poudarjajo, da je pasma zelo pomembna zaradi svoje prvinskosti, saj so dokazali, da ima prisotne osnovne prvinske gene. Prav tako poudarjajo, da je po vseh kriterijih pasma kritično ogrožena.

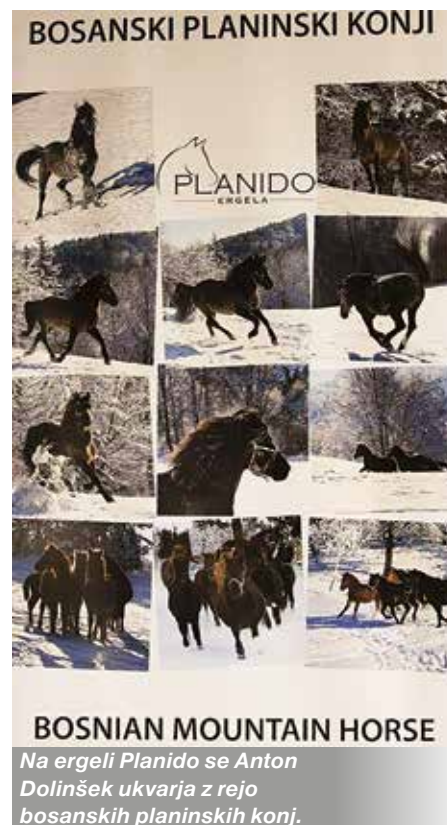
Tudi v angleščini

Film bo preveden tudi angleški jezik in aprila poslan na CIRCOM, združenje

nacionalnih regionalnih televizij, kjer ga bodo ocenili in mu dali možnost za predvajanje na televizijah, članicah Circoma.

Po ogledu premiere filma so obiskovalci prisostvovali še otvoritvi razstave fotografij o bosanskem planinskem konju, ki jo je pripravil avtor večine razstavljenih fotografij, profesionalni fotograf Branko Klančar. Na več kot 30 fotografijah so prikazani čudoviti posnetki teh konj, nekateri še izpred let, ko je čreda konj na Borikah štela še skoraj sto konj, danes samo dvajset.

Dokumentarni film je vreden ogleda, premiera je bila 2. marca na TV Maribor, ponovitev pa bo 4. marca ob 16.30, 11. marca pa bo na sporedu TV Slo 2 ob 17.55 uri. Oglejte si film in se tudi vi naučite česa

Na ergeli Planido se Anton Dolinšek ukvarja z rejo bosanskih planinskih konj.

novega o teh prelepih grivastih lepotcih, ki jih je vredno ohraniti za zanamce.

Manca Mirnik
Foto: **Anton Dolinšek**